

INLEIDING J. DEN HARTOG, SECTORBIJEENKOMST GMP, OP DINSDAG 9 MEI 2006 TE WAGENINGEN

Geachte aanwezigen, dames en heren,

Vanmiddag zijn we bijeen in deze Sectorbijeenkomst van het PDV om te discussiëren over het thema '*GMP⁺ en de kwaliteitsborgingseisen vanuit de verwerkende industrie*'. De aanleiding van dit thema zijn de door zuivel- en vleesverwerkende industrie geuite wensen omtrent de aantoonbare borging van diervoeders.

Het doet me deugd te zien dat onze jaarlijkse bijeenkomst opnieuw een goede opkomst kent. Vandaag zullen we het met elkaar hebben over een 'papieren tijger'. Of anders gezegd, over 'een systeem dat heeft afgedaan', 'een papiertje dat je nog steeds hebt als je iets fout hebt gedaan'. En ook over de stelling 'GMP biedt niet genoeg garanties tegen voedselaffaires' en 'Kwaliteitsbesef leeft binnen de veevoerbranche onvoldoende'. U begrijpt, ik verwijs naar enkele van de vele citaten uit de vakpers van de afgelopen weken.

Er is dus al volop gesproken over GMP⁺. Publiekelijk! Vandaag hebben we de gelegenheid om in besloten kring elkaar diep in de ogen te kijken en GMP⁺ en het perspectief ervan grondig te bespreken. Wat mij betreft mag die discussie scherp zijn. We hoeven elkaar niet te sparen. Feiten en gevoelens ten aanzien van het huidige GMP⁺ systeem mogen, nee moeten op tafel komen. We hebben het immers wél over het systeem dat de basis is voor meerdere keurmerken en strategieën in de veevoermarkt en ook richtinggevend is voor buitenlandse voedsel- en voederveiligheidssystemen. Ook dat besef moeten we vandaag hebben.

Dames en heren,

Ik begin eerst maar eens met enkele feiten. Wie het GMP⁺ certificaat wil bemachtigen, moet aan tal van voorwaarden voldoen. Na het verkrijgen van het certificaat houdt het niet op. Nee, er volgen regelmatige audits om na te gaan of je als bedrijf nog steeds GMP-waardig bent. Ook dit is alom bekend. Voor u hier in de zaal lijken het dus open deuren. De discussie in de vakpers doet echter vermoeden dat deze feiten – zelfs in de diervoedersector – niet bekend zijn.

In 2005 zijn op basis van de audits bij 14 bedrijven het GMP⁺ certificaat geschorst, vooral vanwege onvolkomenheden bij het transport. In totaal is bij 393 bedrijven het certificaat ingetrokken. Dit is voor het overgrote deel op eigen verzoek vanwege bedrijfseconomische redenen, bij één bedrijf ging het om tekortkomingen. In het eerste kwartaal van 2006 hadden we te maken met twee schorsingen, opnieuw vanwege transportproblemen. Kortom, wie het fout doet, moet corrigerende maatregelen nemen. En als het te gortig is, verliest hij zijn GMP⁺ certificaat. De eisen waaraan je moet voldoen en wanneer een certificaat wordt geschorst of introkken zijn door de diervoedersector samen met de dierlijke productieketen vastgesteld. Die eisen zijn openbaar. Schorsing of intrekking van een certificaat wordt ook bekend gemaakt.

En die transparantie gaat steeds verder, zoals u sinds kort op onze database op internet kunt zien. Digitaal voor iedereen beschikbaar, dagelijks bijgewerkt, exact in beeld hoe het staat met de GMP-waardigheid van bedrijven in onze veevoerketen. Ook de expiratedatum van een certificaat staat vermeld. Als u meer transparantie wilt, zeg het dan.

Om nog eens te onderstrepen dat het geen papieren tijger is: ook certificerende instellingen moeten voldoen aan onze criteria en dat ook blijven doen. Niemand ontkomt dus aan de toets van de criteria en niemand ontkomt aan de consequenties als er onvoldoende corrigerende maatregelen of ernstige tekortkoming aan de orde.

Bij de bouw van het GMP⁺ systeem zijn naast de inhoudelijke eisen en criteria ook andere keuzes gemaakt. Bijvoorbeeld over de productaansprakelijkheid. Er is in 2002 bewust voor gekozen de aansprakelijkheid en de borging van de voedselveiligheid gescheiden te houden van het GMP⁺ systeem. Het is een misverstand te denken dat GMP⁺ gaat over aansprakelijkheid. Aansprakelijkheid is een zaak tussen leveranciers en afnemers van voermiddelen. De Wet Productaansprakelijkheid is daar helder over. Een collectief borgingsysteem, zoals GMP⁺, biedt geen antwoord op aansprakelijkheidstellingen voor directe en/of vervolgschade. Een verzekering kan dat wel doen, maar daarvoor zullen private partijen zelf afspraken moeten maken, waarbij uiteraard GMP⁺ een goede basis voor een betaalbare premie kan vormen.

Het is uitstekend dat er initiatieven op dat vlak worden genomen; dat private partijen hun verantwoordelijkheid daarin nemen. Laat ik daar duidelijk over zijn. Om dat vervolgens ook te zijn over de discussie over een schadefonds. Het PDV ziet op dit moment geen heil in een collectief fonds. Aansprakelijkheid is en blijft een zaak tussen private partijen. Het PDV kan, wil en zal een actieve rol spelen bij het tot elkaar brengen van die partijen. Het incident met cadmium in kalvervoer eerder dit jaar toont aan dat dit prima kan. De oplossing van het financiële probleem door de direct betrokken partijen voorkomt dat er een aanzuigend effect ontstaat. En dat te makkelijk échte schade en potentiële of commerciële schade afgewenteld wordt op collectieve middelen. Ik roep met klem iedereen op om in voorkomend gevallen zijn verantwoordelijkheid in deze zin ook te nemen, ongeacht of je jezelf ook slachtoffer voelt.

De vraag komt wel eens op, nu er bedrijfsspecifieke systemen als TrusQ en Safe Feed opkomen, of GMP⁺ niet heeft afgedaan. Mijn stelling is: neen. GMP⁺ omvat alle processtappen en alle productsoorten. Daarenboven is het dé basis waarop de specifieke systemen gebaseerd zijn. Het is ook transparant en het is een gemeenschappelijke basissysteem, waar alle betrokken in de voersector en de dierlijke productieketen ook betrokken bij zijn. Dat is geen zwakte, maar een kracht.

De dynamiek in de sector vraagt uiteraard ook van GMP⁺ aanpassingen; het is een dynamisch systeem. Wij zien ook veranderingen en luisteren naar nieuwe wensen ten aanzien van de borging van de voedselveiligheid. Bij al die veranderingen stelt het mij tevreden te zien dat GMP⁺ kennelijk sterk genoeg is om als basissysteem overeind te blijven. Immers, ook dat hebben we de afgelopen weken kunnen lezen in de vakpers. Ik hecht eraan uit te spreken dat we GMP in die positie willen houden.

Dames en heren,

Ik kom dan bij die nieuwe wensen. Vorig jaar november gaf een drietal partijen uit de zuivel en vleesverwerking aan dat ze strengere eisen willen stellen aan de borging in de voersector. Verdere kwaliteitsverbetering en beter risicobeheer worden daarbij specifiek genoemd, om een adequate en aantoonbare borging te garanderen van zowel de inkoop van diervoeder ingrediënten als de productie en tracking and tracing. Ook werd de aansprakelijkheidsregeling genoemd, inclusief de dekking van vervolgschade bij verwerking en afzet. Dit laatste aspect heb ik zojuist al geparkeerd.

Terecht dichten de drie partijen – en we weten hier dat het gaat om Campina, Friesland Foods en Sovion – een cruciale rol toe aan de veiligheid van diervoeders in de kwaliteitsborging van de hele keten. Het recente dioxine-incident zet de discussie nog eens extra op scherp, maar brengt ook de ontwikkelingen in een stroomversnelling. Met name waar het gaat om de GMP-eisen met betrekking tot leveranciersbeoordeling, -selectie en -evaluatie verzocht Nevedi medio 2005 al om een verdiepingsslag. In december vorig jaar is daartoe een plan van aanpak opgesteld, dat door het PDV-bestuur op 15 februari is geaccordeerd. Samen met alle betrokken ketenpartijen geven we daar momenteel invulling aan. Ik ben er

van overtuigd dat er mogelijkheden zijn om enerzijds aan de wensen van de ketenpartijen tegemoet te komen, en anderzijds in de pas te blijven lopen op het internationale veld van diervoederveiligheidsborging. Het zou ons overigens heel wat eenvoudiger maken als de hiervoor genoemde concerns de aanvullende wensen niet alleen voor Nederland, maar ook voor buitenlandse productieketens van toepassing zouden verklaren. Dan kunnen we internationaal nog snellere stappen zetten.

Ik loop de specifieke verbeterpunten die op stapel staan langs. Als eerste de al genoemde leveranciersbeoordeling, -selectie en -evaluatie. Waar komen de producten vandaan, hoe komen ze tot stand en welke be- en verwerking ondergaan ze voordat ze de poort van de mengvoederproducent of voerleverancier binnen komen. Welke garanties biedt de leverancier? Hoe ziet zijn risicobeoordeling er uit en wat zijn de resultaten van zijn monitoring?

De monitoring moet ook intensiever. Niet alleen frequenter, maar ook beter. Vetten controleren op aanwezigheid van PCB's is niet afdoende, zo is gebleken. Er moet steekproefsgewijs ook op dioxine worden getest. Als een productieproces niet volledig beheersbaar is, vereist dat een volledige partijcontrole of een zeer frequente bemonstering en analyse. Recent is in GMP⁺ de verplichting vastgelegd van een 100% ingangscntrole voor voedermiddelen en toevoegingmiddelen van minerale oorsprong op zware metalen. De laatste twee dioxine-incidenten in november 2004 en februari 2006 geven aan dat er ook meer aandacht nodig is voor technologische hulpstoffen, ook indien deze in de levensmiddelenproductie gebruikt worden. Bij goed beheersbaar processen is steekproefsgewijze monsteranalyse voor verificatie gewenst.

Punt van overweging is om alle GMP⁺ gecertificeerde bedrijven te verplichten hun analysere-sultaten beschikbaar te stellen aan de Databank Ongewenste Stoffen. Dat vergroot het in-zicht en verlaagt op sectorniveau de analysekosten aanzienlijk.

Dames en heren,

Het derde verbeterpunt in het genoemde plan van aanpak is dat van voorzorgmaatregelen in geval van incidenten en crises. Doel hiervan is dat bij de eerste signalen van een mogelijk incident of crisis het betrokken bedrijfsleven – inclusief de veehouderij – zelf de nodige maatregelen neemt. Daaronder verstaan we ook een eventuele tijdelijke blokkering van levering en kanalisatie, zodat we wettelijke maatregelen voor kunnen zijn. De Voedsel- en Warenau-toriteit beperkt zich hierbij tot het toezicht op een correcte en effectieve uitvoering door het bedrijfsleven. In de aanvang van het recente dioxine-incident werkte deze aanpak al uitste-kend. De facto wordt dit verbeterpunt dus al toegepast.

Vierde verbeterpunt van ons plan van aanpak is de tracering en de koppeling van gegevens in de keten. Risico's zijn immers nooit volledig uit te sluiten. Het incident eerder dit jaar toonde maar weer eens aan dat mensenwerk gepaard blijft gaan met fouten. De diverse recalls in supermarkten bewijzen ook dat een nulrisico niet bestaat. Ons denken en handelen moet erop gericht snel in te grijpen als het ergens fout mocht gaan. Gedegen crisismanagement staat of valt met het snel in beeld hebben van de betrokken bedrijven. U heeft de afgelopen periode kunnen lezen in de vakpers dat het PDV wil dat het ministerie van LNV het privacy-stempel haalt van de UBN. Dit ten behoeve van de openheid en de snelle uitwisseling van gegevens. De voerleverancier moet niet langer afhankelijk zijn van de vrijwillige opgave door veehouders. Gelukkig krijgen we op dit punt in het politieke debat de steun van LTO en ver-werkende sectoren. Voor de gewenste snelheid dient uiteraard de voerleverancier wél zijn administratie op orde te hebben. In een voorkomend geval moeten UBN's van hun klanten snel en zonder terughoudendheid beschikbaar worden gesteld aan ketenpartners in de zuivel-, vlees- en eierensectoren. Dit is in het belang van het nemen van effectieve voorzorg-maatregelen.

Als vijfde en laatste verbeterpunt noem ik stroomlijning met ISO 22000. We zijn bezig GMP⁺ te vergelijken met deze in 2005 tot stand gekomen internationale standaard voor het management van voedselveiligheid. Daar waar we relevante elementen missen, zullen we GMP⁺ hierop aanpassen. Opdat we een volwaardige invulling blijven geven aan onze positie in de voedselketen. Opdat we er voor blijven zorgen dat problemen met diervoer niet meer voorkomen in het rijtje oorzaken van recalls. Opdat we als voersector en dierlijke productieketen in de markt geen imagoschade meer oplopen als gevolg van het voer. Opdat we uit het publieke en politieke debat blijven. Dat we zelfs voor de humane voedingsindustrie als voorbeeld kunnen gelden. Immers, dankzij de borging bij het diervoeder ontdekten we de afgelopen jaren onvolkomenheden, die niet aan het licht kwamen in het humane voedselcircuit.

Dames en heren,

Ik kom tot een afronding voor dit moment. Zoals duidelijk mag zijn, er staat veel op het spel. Ik gaf al eerder aan, GMP⁺ is een dynamisch systeem. Die dynamiek is goed, ook om te garanderen dat we met ons systeem internationaal voorop blijven lopen. Dat zijn we aan onszelf verplicht, als toeleveranciers, als voerproducenten, als veehouders en hun afnemers én als belangrijkste en (relatief) grootste exporteur van dierlijke producten.

Ik ben er dan ook trots op zoals we tijdens het dioxine-incident eerder dit jaar met tracking and tracing erg snel de omvang van de problemen in kaart hadden en exact achterhaalden via de productstromen welke bedrijven direct bij het incident betrokken waren. Ook ben ik trots op de complimenten die we onlangs kregen in een gesprek met de Raad voor de Accreditering. Zij prezen de hoeveelheid toezicht in onze schema's, de strenge beoordelingscriteria en ook de consequenties die volgen op tekortkomingen. Die complimenten treffen onze hele keten. Tot slot kan ik nog melden dat het aantal deelnemers aan GMP⁺ opnieuw is toegenomen. Ook dat meld ik met trots!

Het PDV spant zich ervoor in die hele keten bijeen te brengen en te houden. Dit is gelukkig door de ketenpartijen ook zo ervaren tijdens het dioxine-incident. Toen verliep over het algemeen de onderlinge afstemming in de keten snel en goed. Ik verwacht dat we daar vandaag een vervolg aan geven. We schieten in eigen voet als we onderling zwarte pieten uitdelen, als we niet samenwerken en energie en krachten bundelen. Ik reken dan ook op een constructieve bijdrage van u allen en wens u een goede bijeenkomst.

Ik dank u voor uw aandacht.